

Sofinancira
Evropska unija

MAAKOHTAISET ARVIOINTIRAPORTIT

I. Raportti lukemisen motivoijien haastatteluista

A) Ennen kurssia

Menetelmä

Suomessa sekä alku- että loppuhaastattelut motivaattoreiden kanssa tehtiin verkossa, koska haastattelijat ja haastateltavat työskentelevät eri paikoissa. Haastattelut tehtiin motivaattoreiden työaikana ja ne etenivät projektissa yhdessä sovittujen kysymysten mukaisesti.

Lukemisen motivoijilla oli hyvin erilaiset taustat. Yksi motivoija oli viettänyt koko uransa kirjastoissa ja järjesti projektin työpajat kirjastossa, jossa hän yleensä työskenteli. Toinen motivoija puolestaan oli vaihtanut uraa opettajan työstä kirjastonhoitajan työhön vain muutama vuosi sitten ja työskenteli projektin asiantuntijana pääkirjastossa työpajojen aikana. Hän järjesti työpajat kirjastossa, jota hän ei tuntenut.

Molemmat kirjastot olivat pääasiassa itsepalvelukirjastoja ja sijaitsivat koulujen yhteydessä. Koulut olivat kielellisesti ja kulttuurisesti hyvin erilaisia. Toisen kirjaston työpajat pidettiin kirjaston lähellä sijaitsevassa kerhohuoneessa, kun taas toisen kirjaston työpajat pidettiin kirjaston tiloissa.

Molemmat motivoijat olivat erittäin innostuneita tulevasta koulutuksesta ja projektista yleensä. He olivat myös motivoituneita yhteistyöhön. Kuvaillessaan projektin toimintaa motivoijat kertoivat, että työpajoihin suunniteltu koulutus oli heille täysin uutta ja että heillä ei ollut kokemusta toiminnallisten työpajojen järjestämisestä kirjastossa. Aiemmin opettajana työskennellyt lukemisen motivoija oli innoissaan, koska projektissa he pääsivät hyödyntämään omaa pedagogista kokemustaan. Toisaalta projektin pedagoginen luonne oli huolenaihe toiselle lukemisen motivoijalle, joka oli aiemmin työskennellyt vain asiakaspalvelussa.

Vaikka haastattelut tehtiin yksilöllisesti, heidän toiveensa koulutuksesta ja työpajoista olivat hyvin samankaltaiset. Molemmat toivoivat, että työpajat aktivoisivat oppijoita ja tutustuttaisivat heidät koulussa harvemmin käytettyihin tekstityyppeihin, kuten sarjakuviin. Molemmat kirjastonhoitajat olivat hyvin haluttomia käyttämään digitaalisia sovelluksia. He eivät sallineet monien lasten tuoda digitaalisia laitteitaan kirjastoon ja halusivat oppilaiden keskittyvän kirjoihin vierailunsa aikana. He kertoivat myös kokemuksistaan siitä, kuinka opettajat rajoittavat usein oppilaiden kirjavalintoja. He olivat myös tehneet lukuisia havaintoja siitä, kuinka kouluryhmät yleensä käyttäytyvät

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

kirjastoissa. Yksi suurimmista huolenaiheista oli riittävän ajan saaminen: kuinka suunnitella ja toteuttaa työpajat työajan puitteissa. Haastattelut tehtiin projektin ensimmäisenä osana, ja ne kestivät 45–60 minuuttia.

B) Työpajojen jälkeen

Keväällä 2025 tehtiin kahden kirjastonhoitajan kanssa yksilölliset haastattelut, joissa selvitettiin heidän kokemuksiaan lukutaidon ja lukemisen edistämisestä 9–11-vuotiaiden oppilaiden keskuudessa. Haastattelut kestivät noin tunnin ja ne tehtiin kansainvälisen tutkimusryhmän kanssa yhteistyössä laaditun yhteisen kyselylomakkeen pohjalta. Analyysissä yhdistettiin SWOT-mallia käyttävä teoreettinen lähestymistapa ja kirjastonhoitajien pohdintoihin ja kokemuksiin perustuva data-lähtöinen näkökulma. Haastattelut keskittyivät kirjastonhoitajien rooliin oppilaiden lukutyöpajojen järjestämisessä ja ohjaamisessa. Analyysissä korostettiin sekä kirjastonhoitajien henkilökohtaisia näkemyksiä että heidän kokemustensa vertailukohteita.

Työpajat onnistuivat vastaamaan monenlaisten lukijoiden tarpeisiin ja tarjosivat mahdollisuuksia monialaisuuteen yhdistämällä aktiviteetit kouluaineisiin. Oppilaat osoittivat vahvoja kuuntelutaitoja ja keskittymiskykyä, ja istunnot herättivät mielikuvitusta ja leikkimielisyyttä. Monet oppilaat nauttivat kuuntelemisesta, ja jotkut jopa pitivät itse ääneen lukemisesta. Yksi kirjastonhoitaja havaitsi kirjaston kävijämäärien kasvun, mikä viittaa oppilaiden kiinnostuksen positiiviseen muutokseen. ”Työpajojen aktiviteetit olivat miellyttäviä monille, jotka eivät välttämättä ole kovin kiinnostuneita kirjoista.”

Projekti edisti uusien taitojen kehittymistä, kuten luottamuksen kasvua lasten kanssa työskentelyssä, suunnittelun ja ajanhallinnan parantumista sekä ryhmän johtamistaitojen vahvistumista. Suunnitteluprosessi kannusti itsereflektioon, ja koulutusmateriaalit todettiin käytännöllisiksi ja hyödyllisiksi. Työpajat helpottivat merkityksellistä vuoropuhelua kirjastonhoitajien ja opiskelijoiden välillä, mikä auttoi rakentamaan luottamusta ja tuttuutta. Kirjastonhoitajien ja yliopiston välinen yhteistyö korostui myös keskeisenä menestystekijänä. Kirjastonhoitajat tutkivat erilaisia lähestymistapoja lukemiseen, kaunokirjallisuudesta faktapohjaisiin materiaaleihin. Koulutus auttoi heitä arvioimaan kriittisesti kirjasuosituksen tehokkuutta ja esitteli uusia pedagogisia menetelmiä, kuten lukuteatterin ja kirjailijavierailut. Titanic-teemainen työpaja erottui erityisen vaikuttavana, sillä se herätti opiskelijoiden tunteita ja kognitiivisia kykyjä. ”On tärkeää herättää tunteita.”

Suurin haaste oli työpajatoimintaan käytettävissä oleva rajoitettu aika. Sisältö oli usein liian laaja varattuun aikaan nähden, ja jotkut vinkit olivat liian työ tisiä toteutettavaksi tehokkaasti. ”Hämmäntävä kuva”, koska tehtävää oli niin paljon ja aikaa niin vähän. Positiivisista vuorovaikutuksista huolimatta kirjastonhoitajat eivät havainneet

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

opiskelijoiden lukemismotivaation suoraa kasvua. Aikuisten motivoijien valitsemia kirjoja ei aina lainattu, vaikka opiskelijat osoittivatkin kiinnostusta. Yksi kirjastonhoitaja ilmaisi pettymyksensä lopullisesta, epävirallisemmasta työpajasta ja esitti kysymyksiä rakenteen ja aikuisten odotusten merkityksestä verrattuna lasten nautintoon.

Kirjastonhoitajat toivoivat lisää tällaisia projekteja, joita tuettaisiin lisäresursseilla ja selkeämmällä viestinnällä aikavaatimuksista. Valmiit materiaalit ja aikataulutetut suunnittelukokoukset parantaisivat tehokkuutta ja vähentäisivät työmäärää. Opiskelijoiden mahdollisuus valita omat lukemistonsa ja osallistua vertais suosituksiin nähtiin lupaavana strategiana motivaation lisäämiseksi. Työpajoissa suositettiin enemmän aikaa vapaaseen tutkimiseen. Esitettiin toivomusta painottaa enemmän tietokirjallisuutta ja monialaisia lähestymistapoja sekä vahvistaa koulujen ja kirjastojen välistä yhteistyötä. Opiskelijoiden osallistuminen työpajojen kirjanvalintaan voisi entisestään henkilökohtaistaa kokemusta. Tässä projektissa kirjastonhoitajille kehitetyt rakenteellisemmat palautemekanismit ja -työkalut tukisivat jatkuvaa ammatillista kehitystä ja auttaisivat parantamaan tulevien työpajojen suunnittelua.

Kevään 2025 haastattelut paljastivat, että kirjastotyöpajat voivat olla tehokas työkalu lukutaidon parantamiseen ja merkityksellisten yhteyksien luomiseen oppilaiden ja kirjastonhoitajien välille. Vaikka aikarajoitukset ja rajallinen vaikutus lukemismotivaatioon asettavat haasteita, tunnistetut vahvuudet ja mahdollisuudet viittaavat lupaavaan tulevaisuuteen. Paremmalla suunnittelulla, enemmän resursseilla ja oppilaiden aktiivisemmalla osallistumisella tulevat aloitteet voivat hyödyntää näitä oivalluksia entistä tehokkaampien ja kiinnostavampien lukutaito-ohjelmien luomiseksi.

Haastatteluissa todettiin, että projekti sai kirjastonhoitajat pohtimaan syvällisemmin koulujen ja kirjastonhoitajien välistä suhdetta sekä kirjastojen roolia oppilaiden lukemisen edistämisessä. He kokivat, että koulujen ja kirjastojen välinen yhteistyö – ainakin kirjastojen puolelta – voisi olla kiinnostavaa kehittää, mutta se on todennäköisesti jälleen resurssien ja ajan kysymys. Onko opettajalla esimerkiksi aikaa ilmoittaa kirjastolle ja sopia, milloin he tulevat? "Lastenkirjastossa työskennellessäni olen ajatellut, että jos aikuinen antaa lapselle kirjan sanoen: "Katso, tämä on hyvä kirja", se ei useinkaan merkitse lapselle paljoakaan. He ajattelevat: "Okei, miten vaan." Se, että he saavat valita kirjan itse, on merkittävää, vaikka se olisi mikä tahansa, vaikka se olisi ruotsinkielinen ja he eivät ymmärtäisi siitä sanaakaan. Jos he ovat valinneet sen itse, se on merkityksellistä." (Kirjastonhoitaja 1) Monipuolisuus kirjasuosituksissa... On mielenkiintoista, kuinka kaunokirjallisuutta arvostetaan "enemmän" kuin tietokirjallisuutta... Kyllä, tai mikä pahempaa, että opettajat joskus leimaavat lapsen huonoksi lukijaksi. He tarvitsevat nyt joitakin kirjoja. -- Ja sitten on myös se, että jos lapsi valitsee kirjan, joka on liian vaikea hänen lukutasonsa kannalta, kukaan ei puutu asiaan. Jos lapsi on kiinnostunut siitä, hänen pitäisi saada ottaa se. -- Mutta sitten mietin aina, mitä haittaa on siitä, että lapsi lukee yhden sivun siitä? (Kirjastonhoitaja 1) Ja muita

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

asioita, kuten kun he menevät kirjallisuusluokkiin lainaamaan kirjoja ja heillä on lukutunteja, mutta mielestäni kirjasto voisi olla enemmän mukana tällaisissa tilanteissa, jos vain he tietäisivät niistä. (Kirjastonhoitaja 2)

Joitakin loppupäätelmiä:

Työpajatoiminta sopi hyvin kirjastoympäristöön ja tarjosi mielekkäitä oppimiskokemuksia, jotka tukivat lukutaitoa ja oppilaiden osallistumista. Tällaiset aloitteet vaativat kuitenkin riittävästi aikaa, koulutusta, sopivia tiloja ja riittäviä resursseja, jotta ne ovat kestäviä ja vaikuttavia. Kirjastonhoitajien pohdinnoista voidaan päätellä, että yhteistyö kirjaston henkilökunnan, koulujen ja muiden koulutuksen sidosryhmien välillä on tärkeää yhteisten tavoitteiden, yhdenmukaisten odotusten ja tehokkaan toteutuksen varmistamiseksi.

Jotta oppilaiden lukutaidon kehittymistä voitaisiin tukea paremmin, lukemisen materiaalien valinta tulisi monipuolistaa ja mukauttaa lasten kiinnostuksen kohteisiin. Lapsia tulisi kannustaa ottamaan aktiivinen rooli kirjastovierailuilla, tekemään valintoja ja osallistumaan aktiviteetteihin, jotka herättävät tunteita, luovuutta ja kokemuksellista oppimista. Vuoropuhelu, vuorovaikutus ja emotionaalinen sitoutuminen nousivat keskeisiksi tekijöiksi merkityksellisten yhteyksien luomisessa ja lukemisen ilon edistämiseksi. Kognitiivinen selkeys ja jäsennellyt pedagogiset lähestymistavat vaikuttavat myös työpajojen tehokkuuden parantamiseen.

Kirjastonhoitajat pohtivat kriittisesti nykyisiä käytäntöjään ja pystyivät toteuttamaan pedagogisia muutoksia, joista osa saattaa jäädä pysyviksi. Tämä muutosprosessi vaatii yhteisön tukea, erityisesti kun otetaan käyttöön uusia menetelmiä ja rooleja koulujen ja kirjastojen yhteistyössä. Koulutus ja pohdinta olivat olennaisia kirjastonhoitajien itseluottamuksen ja uusien taitojen kehittämisessä lasten kanssa työskentelemiseksi.

Haastatteluissa korostui tarve

- Parantaa lasten aktiivista toimijuutta ja antaa heidän tehdä merkityksellisiä valintoja.
- Tarjota monipuolisia ja yksilöllisiä lukemismateriaaleja.
- Keskittyä lukemiseen liittyviin kokemuksellisiin, luoviin ja tunnepitoisiin aktiviteetteihin.
- Rakentaa lukijoiden yhteisö, joka tukee yhteisiä kokemuksia ja vertaisvuorovaikutusta.

Aito ja vuorovaikutteinen yhteistyö koulujen ja kirjastojen välillä on olennaisen tärkeää. Opettajien ja kirjaston henkilökunnan tulisi määritellä yhdessä yhteistyön tavoitteet, menetelmät ja odotukset. Tämä yhteinen ymmärrys voi johtaa tehokkaampiin lukutaitoa edistäviin aloitteisiin ja vahvempaan lukemiskulttuuriin oppilaiden keskuudessa.

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

II. Raportti oppilaiden fokusryhmähaastatteluista

Oppilaita haastateltiin puolistrukturoiduilla kyselylomakkeilla ryhmähaastatteluissa. Haastatteluihin osallistuivat oppilaat kaikista osallistuvista luokista, ja osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastattelut kestivät noin 45 minuuttia ja ne tehtiin toukokuussa 2025 koulun tiloissa. Haastatteluissa olivat läsnä projektin tutkija ja oppilaat. Haastatteluryhmien koko vaihteli 3–7 oppilaan välillä. Haastatteluihin osallistui yhteensä 25 oppilasta. Oppilaiden tunnistettavia tietoja ei kerätty, mutta oppilaat edustivat kaikkia ikäryhmiä, ja osa heistä oli monikielisiä. Kaikki oppilaat kuitenkin ymmärsivät suomea, ja haastattelut tehtiin suomen kielellä. Haastatteluissa esitettiin kaikki MORE-projektitiimin sopimat kysymykset.

Oppilaiden haastattelut paljastavat, että kirjastotyöpajaprojekti tarjosi virkistävän ja kiinnostavan vaihtoehdon perinteisille luokkahuoneaktiviteeteille, inspiroi oppilaita lukemaan ja kannusti käymään kirjastossa. Oppilaiden ja kirjastonhoitajien palautteen perusteella aloite onnistui luomaan positiivisen ilmapiirin lukemisen ympärille, mutta paljasti myös parannettavia alueita ja tulevaisuuden kehitysmahdollisuuksia. Oppilaat suhtautuivat positiivisesti lukemisen motivoijiin ja arvostivat työpajoja tervetulleena muutoksena tavalliseen koulurutiiniin. Tehokkaimmat työpajat yhdistivät tarinankerronnan ja käytännön aktiviteetit. Erityisesti Titanic-teemainen työpaja erottui kokemuksellisesta ja emotionaalisesta vaikutuksestaan, jossa sekoitettiin faktaa ja fiktiota tavalla, joka herätti oppilaiden mielenkiinnon. Vierailijatapahtumat olivat myös suosittuja ja motivoivat joitakin oppilaita lukemaan vierailijan kirjoittamia kirjoja. Luovat aktiviteetit, kuten askartelu ja piirtäminen, toivat vaihtelua, vaikka lukuteatteri koettiin monien oppilaiden mielestä vähiten kiinnostavaksi. Tämä saattoi johtua siitä, että työpajassa heitä pyydettiin esittämään tekstejä.

Vanhemmat oppilaat ilmaisivat toiveensa suuremmasta itsenäisyydestä ja halusivat käydä kirjastossa itsenäisesti ja valita kirjoja omien kiinnostustensa perusteella. He pitivät joitakin työpajoja liian jäsenneltyinä tai lapsellisina ja ehdottivat, että ohjelmaan tulisi sisällyttää enemmän itsenäistä luku-aikaa. Valinnanvapauden merkitystä korostettiin toistuvasti, ja oppilaat olivat motivoituneempia, kun he saivat valita kirjat itse tai saada suosituksia kavereiltaan. Jotkut oppilaat kokivat, että työpajoissa istuttiin ja kuunneltiin liikaa, ja ehdottivat, että koulupäivään sisällytettäisiin enemmän aktiivisia lukutunteja. Televisiosarjat ja populaarikulttuuri mainittiin potentiaalisina inspiraation lähteinä työpajojen aiheille, mikä korosti lukemisen yhdistämisen merkitystä oppilaiden jokapäiväisiin kiinnostuksen kohteisiin.

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

Suurin osa oppilaiden lukemista kirjoista oli lainattu kirjastosta, mikä osoittaa kirjaston keskeisen roolin heidän lukemisharrastuksessaan. Suosikkikirjojen uudelleenlukeminen oli yleistä, ja oppilaat arvostivat jännittäviä ja emotionaalisesti mukaansatempaavia tarinoita. Yksi oppilas kertoi, kuinka rikkoutunut puhelin johti viiden kirjan lukemiseen – anekdootti, joka korostaa lukemisen potentiaalia, kun häiriötekijät poistetaan. Asenteet lukemiseen kotitehtävänä vaihtelivat: jotkut oppilaat pitivät sitä motivoivana, toiset taas halusivat enemmän vapautta. Kirjojen juoni ja sisältö olivat keskeisiä kriteerejä kirjojen valinnassa, etenkin vanhempien oppilaiden keskuudessa.

Projekti korosti myös monikielisyyden merkitystä lukutaidon edistämisessä. Kirjojen tarjoaminen oppilaiden äidinkielellä nähtiin arvokkaana tapana tukea erilaisia oppijoita ja tehdä lukemisesta helpompaa ja merkityksellisempää. Vaikka monet oppilaat olivat innokkaita, joissakin työpajoissa ilmapiiri oli levoton, erityisesti kun pieni ryhmä passiivisia oppilaita vaikutti muiden kokemukseen. Kuten yksi haastateltu totesi: "Niin, niin se on, koska jos 15 oppilasta on todella kiinnostuneita ja viisi ei, ne viisi voivat helposti pilata kokemuksen muille viidelletoista."

Tämä viittaa erilaistettujen lähestymistapojen ja joustavien rakenteiden tarpeeseen, jotka mukautuvat erilaisiin kiinnostuksen ja osallistumisen tasoihin. Haastattelujen perusteella voidaan tehdä useita johtopäätöksiä:

1. Monipuolistetaan työpajojen muotoja sisällyttämällä niihin enemmän itsenäistä lukemista ja oppilasjohtoisia aktiviteetteja. Kannustetaan vertais suosituksia ja integroidaan populaarikulttuuri lukemisen teemoihin.
2. Tukea monikielisiä oppijoita tarjoamalla kirjoja useilla kielillä.
3. Edistetään itsenäisyyttä, erityisesti vanhempien oppilaiden keskuudessa, antamalla heidän valita kirjat ja lukutavat.
4. Vahvista opettajien ja kirjastonhoitajien välistä yhteistyötä tavoitteiden ja pedagogisten lähestymistapojen yhdenmukaistamiseksi.
5. Uskalla suositella "villimpiä" kirjoja – oppilaat ovat usein kiinnostuneita jännittävistä ja epätavallisista aiheista.
6. Tulevissa hankkeissa tulisi painottaa enemmän opiskelijoiden aktiivisuutta, kokemuksellista oppimista ja osallistavia käytäntöjä

Kirjastotyöpajat osoittautuivat arvokkaaksi välineeksi lukutaidon edistämisessä, uteliaisuuden herättämisessä ja yhteyksien luomisessa opiskelijoiden ja kirjastonhoitajien välille. Huolellisesti suunnitelluilla muutoksilla ja koulujen ja kirjastojen välisellä jatkuvalla yhteistyöllä tällaiset ohjelmat voivat olla tärkeässä roolissa elinikäisen lukemisen rakkauden vaalimisessa.

III. Raportti opettajien haastatteluista

Opettajien haastattelut tehtiin toukokuussa 2025 koulujen tiloissa koulupäivän aikana. Jokaiseen kouluun nimettiin yhteistyöopettaja järjestämään haastattelut. Opettajien aikataulujen erot vaikuttivat haastattelujen kokoonpanoon: yhdessä haastattelussa oli vain yksi haastateltava, yhdessä neljä haastateltavaa ja kahdessa kaksi haastateltavaa. Haastatteluissa, jotka kestivät noin tunnin, kysyttiin kaikki More-projektissa sovitut kysymykset. Kaikki opettajat olivat osallistuneet aktiivisesti työpajoihin.

Lukemisen motivointityöpajat tarjosivat tervetulleen vaihtelun koulupäivien ja kirjastokäyntien tavalliseen rytmiin. Monille oppilaille ne olivat paitsi kiinnostavia myös rentouttavia, ja ne tarjosivat tilan, jossa he voivat uppoutua tarinoihin ja tutustua kirjallisuuteen uusilla tavoilla. Myös opettajat pitivät kokemusta palkitsevana ja arvostivat mahdollisuutta tarkkailla oppilaitaan ilman, että heidän tarvitsi itse johtaa aktiviteetteja. Yksi työpajojen tärkeimmistä vahvuuksista oli lämminhenkinen lukemisen motivoija, joka osasi luoda yhteyden lapsiin. Tämä positiivinen vuorovaikutus ulottui myös kirjastonhoitajaan, ja oppilaat osallistuivat luottavaisesti ja innokkaasti. He kuuntelivat tarkkaavaisesti ääneen luettuja tarinoita ja vastasivat innokkaasti, osoittaen aitoa kiinnostusta sisältöä kohtaan ja osallistuen rohkeasti keskusteluihin ja aktiviteetteihin.

Työpajat tarjosivat oppilaille jotain konkreettisempaa kuin pelkkä kyselylomakkeiden täyttäminen tai passiivinen kuunteleminen. Jokaisessa istunnossa esiteltiin uusi kirjallisuuden laji, mikä herätti innostusta ja uteliaisuutta. Oppilaat saivat tutustua emotionaalisesti kiinnostaviin tarinoihin, kuten Titanic-teemainen työpaja, joka herätti kiinnostusta sekä tytöissä että pojissa. Lukijateatteri osoittautui myös suosikiksi, sillä se toi tarinat eloon tavalla, joka kiehtoivat yleisöä.

Opettajat totesivat, että työpajat olivat hyvin valmisteltuja ja huolellisesti suunniteltuja. Käytännön aktiviteetit, kuten askartelu ja piirtäminen, lisäsivät luovuutta, vaikka ne eivät suoraan vaikuttaneet lukutottumuksiin. Itsenäinen lukeminen sisältyi viimeiseen työpajaan, jolloin oppilaat saivat tutustua kirjoihin omalla tavallaan. Jotkut oppilaat innostuivat jopa lukemaan projektin aikana vierailutta kirjailijaa kirjoittamia kirjoja. Yleisestä menestyksestä huolimatta parannusehdotuksia esitettiin. Opettajat kokivat työpajat liian lyhyiksi ja suosittelivat niiden pidentämistä, jotta osallistujat voisivat syventyä aiheeseen. He korostivat myös tarvetta helpommin luettaville kirjoille, erityisesti vanhemmille oppilaille, jotka tarvitsevat edelleen yksinkertaisempia tekstejä, mutta kaipaavat kiinnostavampia juonia. Kirjallisuuskeskustelut koettiin arvokkaiksi, erityisesti vahvoille lukijoille, jotka löytävät usein uusia teoksia tällaisten keskustelujen kautta.

Sofinancira
Evropska unija

Ehdotettiin kaksituntisen oppitunnin mallia, jossa yksi oppitunti keskittyisi työpajatoimintaan ja toinen kirjojen tutkimiseen ja lukemiseen. Opettajat ilmaisivat myös kiinnostuksensa digitaalisen sisällön sisällyttämiseen, edellyttäen että oppilaat saavat etukäteen -ohjeet asiaankuuluvien sovellusten käytöstä. Koulujen ja kirjastojen välinen yhteistyö nousi esiin keskeisenä teemana. Ilman tällaista kumppanuutta monet lapset eivät ehkä kävisi kirjastossa lainkaan. Oppilaat luottavat usein opettajiensa neuvoihin kirjoja valitessaan, mikä korostaa lukutaidon ja motivaation tukemisen tärkeyttä. Opettajat havaitsivat, että oppilaat eivät useinkaan tiedä, millaisista kirjoista he pitävät, mikä viittaa laajempaan tarpeeseen monikieliselle pedagogiikalle ja räätälöidylle lukemisen tuelle. Mainittiin myös haasteita, kuten kirjastojen tilojen ahtaus ja rajalliset resurssit.

Opettajat ehdottivat, että oppilaiden mahdollisuus valita kirjat itsenäisesti voisi lisätä motivaatiota ja että vertaisvaikutus on merkittävä tekijä – kun yksi oppilas löytää hyvän kirjan, muut seuraavat usein perässä. Lyhyitä, kuvitettuja kirjoja kuvailtiin lapsille ”myyviksi”, eikä opettajat pitäneet jatkuvaa ohjausta ongelmana. Sen sijaan he pitivät sitä hyödyllisenä tapana helpottaa oppilaiden tutustumista kirjallisuuteen. Korostettiin kotona lukemisen ja kirjojen näkyvyyden merkitystä luokkahuoneissa sekä vieraskielisen lukemisen vaikutusta. Jotkut oppilaat lukevat mieluummin englanniksi, jos se on heidän vahvempi kielensä, mutta tämä voi haitata suomen lukutaidon kehittymistä. Siksi monipuolisten tapojen tarjoaminen tekstien parissa toimimiseen – kuten ääneen lukeminen ja äänikirjojen käyttö – voi auttaa kaventamaan tätä kuilua.

Pohdittaessa työpajojen tehokkuutta yksi opettaja totesi: ”Mielestäni se riippuu siitä, onko aiemmin tehnyt mitään kirjojen parissa.” Joillekin oppilaille työpajat olivat jatkoa olemassa oleville lukutottumuksille, kun taas toisille ne merkitsivät uuden matkan alkua kirjallisuuden maailmaan. Monipuoliset aktiviteetit varmistivat, että jokaiselle löytyi jotain, ja huolellinen suunnittelu auttoi luomaan mielekkään ja nautinnollisen kokemuksen.

Sofinancira
Evropska unija

MAAKOHTAISET ARVIOINTIRAPORTIT

IV. Lukemisen motivoijien kurssi

Kussakin maassa kurssi koostui 10 oppitunnista, jotka kesti noin 3 kouluaikaa (3 x 45 min). Kolme istuntoa oli kansainvälisiä (12. huhtikuuta, 9. syyskuuta (Milano) ja 17. marraskuuta 2024), joihin kaikki BM:t osallistuivat, ja ne pidettiin Zoomissa. Teen yhteenvedon näistä kolmesta, mutta jokaisen meistä on vielä toimitettava yleiskatsaus/lyhyt yhteenvedo muista seitsemästä istunnosta, jotka pidimme kotimaissamme: muutama lause kustakin.

Esimerkiksi meidän tapauksessamme ensimmäinen istunto oli johdanto, yksi käsitteli yksinomaan teoriaa (RfPp, pilarit) ja viidessä muussa kehitimme enemmän tai vähemmän aktiviteetteja konkreettisia viittä työpajaa varten opiskelijoiden kanssa.

Teimme erilaisia asioita ja järjestimme istunnot BM:ien kanssa eri tavalla, joten kurssimme ovat tietysti erilaisia, minkä vuoksi en anna lisäohjeita tai tarkempia ohjeita tätä raporttia varten. Kirjoita vain kurssin päivämäärät ja mahdollisesti kurssin istuntojen otsikot ja kuvaile, mitä teit:

Kurssin aikataulu ja kunkin istunnon pääsisältö:

- 2.4. 2 h: Projektin ja kurssin tavoitteet ja organisointi. Joitakin käytännön asioita ja aikataulun laatiminen.
- 9.4. 4 h: Lukeminen iloksi -pedagogiikka, 9–11-vuotiaiden suomalaisten oppilaiden lukutaito ja kiinnostuksen kohteet, lukemiseen sitoutumisen teoria ja koulun ja kirjaston yhteistyö.
- 26.4. 5 h: Taiteelliset, digitaaliset ja aktiiviset oppimismenetelmät lukutaidon opetuksessa, vieraileva luennoitsija Veera Kivijärvi inklusiivisesta lukemisen opetuksesta, työpajojen kokonaisrakenteen luominen. MORE-lukuprofiilit. YKSI KOKOUS, jossa vain lukemisen motivoijat suunnittelivat yhteistyössä työpajat.
- 13.6. 2 h: Työpajojen suunnittelu ja viimeistely, työpajoissa tarvittavien materiaalien suunnittelu.
- 1.7. 2 h: Työpajojen viimeistely ja työpajoissa tarvittavien materiaalien tarkistaminen
- 4.11. 2 h: Reetta Niemelän luento lukijateatterista ja työpaja hänen vierailunsa jälkeen (kirjailijavierailu yhdessä työpajoista)
- 3.12. 2 h: Viimeisen työpajan suunnittelu ja sen miettiminen erityisesti projektin juhlistamisena.

Sofinancira
Evropska unija

V. Lukemisen motivoijien kurssin arviointi

Koulutus oli erittäin onnistunut. Keskustelut olivat mielenkiintoisia, ja lukemisen motivoijat olivat innokkaita ottamaan käyttöön tutkimukseen perustuvia työmenetelmiä. Haasteena oli aikataulutus. Oli erittäin vaikeaa löytää koulutuspäiviä, jotka sopivat sekä lukemisen motivoijille että kouluttajalle. Lisäksi olisi ollut hyvä sisällyttää koulutukseen enemmän varsinaista sisältöä. Nyt tuntui siltä, että siirryimme suoraan työpajojen suunnitteluun.

Olisi ollut hyvä ottaa opettajat mukaan suunnitteluun, ja työpajojen jälkeen olisi ollut hyvä järjestää kunnolliset palautekeskustelut, jotka olisivat auttaneet myös seuraavan työpajan kehittämisessä. Olisi ollut ihanteellista kuulla oppilaiden mielipiteitä ennen työpajoja. Osa MORE-projektin materiaaleista, kuten lukemismotivaatiokortit, valmistuivat hieman myöhässä, eikä niitä voitu sisällyttää työpajoihin. Lukemismotivaattorit toivoivat enemmän vaihtoa muiden maiden lukemismotivaattoreiden kanssa ja ehkä jopa yhteistä aivoriihiä.

VI. Työpajojen kuvaukset

Suomessa lukemismotivaattorit järjestivät osallistuville luokille työpajan kerran kuukaudessa elokuusta joulukuuhun 2024. Yhdessä koulussa kaikki 3.–5.-luokkalaisten osallistuivat työpajoihin (noin 70 oppilasta luokkaa kohti ja enintään 40 oppilasta työpajaa kohti), kun taas toisessa koulussa osallistui yksi luokka kustakin luokasta. Työpajat kestivät 45 minuuttia eli yhden oppitunnin. Vain neljäs työpaja kesti kaksi oppituntia, koska se koostui kahdesta aktiviteetista. Työpajoissa esitellyt kirjat ja muut lukemismateriaalit asetettiin työpajan jälkeen esille kirjastoon. Näin oppilaat pystyivät löytämään materiaalit myös myöhemmin lainattaviksi. Ennen työpajojen aloittamista lukemisen motivoijat tutustuivat oppilaiden lukemisen profiileihin yleisellä tasolla. Suunnitelmissa oli myös järjestää työpajoja, joissa käytettiin Legoja ja muovailuvahaa, mutta tähän ei ollut tarpeeksi aikaa. Lisäksi järjestettiin yksi ylimääräinen työpaja, jossa käytettiin kamishibai-teatteriesityksiä ja äänettämiä kirjoja. Opettajille annettiin ideoita erilaisten digitaalisten alustojen soveltamisesta lukemiseen, esimerkiksi bookface-aktiviteetin avulla.

1. Titanic-työpaja

Titanic-työpajassa oppilaat eläytyivät Titanicin matkustajiin piirtämällä ja kirjoittamalla heidän tarinoitaan. Tarinat jaettiin muiden kanssa, ja inspiraationa

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

käytettiin Titanic-aiheista kirjallisuutta. Erityisen onnistunut osa työpajaa oli kirjaston muuttaminen laivaksi ja kirjastonhoitajan esiintyminen Titanicin matkustajana. Titanic-työpaja kattoi menestyksekkäästi kaikki projektimallin pilarit ja ulottuvuudet.

Työpaja perustui Titanicista kertovaan yksinkertaiseen kuvakirjaan, mutta siinä käytettiin myös laajaa valikoimaa Titanicista, muista laivoista ja haaksirikoista kertovia tietokirjoja ja kaunokirjallisuutta. Lukemisen motivoija esitti Titanicin matkustajaa ja kertoi hänen tarinansa. Lapsia pyydettiin keksimään omat matkustajansa ja heidän tarinansa. Tätä varten oppilaille annettiin paperinpaloja, jotka muistuttivat valokuvakehyksiä. He saivat jakaa tarinansa muiden kanssa. Kirjoittaessaan he tutustuivat kirjoihin, jotka lukemisen motivoija oli aiemmin lyhyesti esitellyt. Lopuksi lukemisen motivoija otti esiin pussin, jossa oli pieniä esineitä, joita Titanicin matkustajat saattoivat olla mukanaan. Lapset saivat ottaa esineen pussista ja kertoa siitä tai sen omistajasta.

2. Sarjakuvatyöpaja

Sarjakuvatyöpajassa osallistujille esiteltiin laaja valikoima sarjakuvia. Työpaja keskittyi MORE-mallin sosiaalisten taitojen ja lukemisen lisäämisen pilareihin. Riippuen siitä, mitkä sarjakuvat oppilaat valitsivat lukea, myös muita pilareita käsiteltiin. Sarjakuvien oppimisen jälkeen oppilaat saivat kehittää oman sarjakuvansa ja harjoitella sarjakuvahahmojen piirtämistä ohjeiden mukaan. Sarjakuvat tarkistettiin ja vietiin luokkaan. Työpajaa varten ammattilainen loi materiaalit oppilaille.

3. Kirjailijavierailu ja luova työpaja

Vierailijaksi valittiin Reetta Niemelä, jonka tuotanto kattaa monia eri genrejä. Hän on kirjoittanut kirjallisuutta kaikenikäisille ja kirjoittaa sekä kaunokirjallisuutta että tietokirjallisuutta. Hän puhuu myös paljon luonnonsuojelusta ja eläinten oikeuksista. Reetta Niemelä on myös tehnyt yhteistyötä MORE-projektin tutkijan kanssa luodakseen lukijateatterimateriaalia, jota käytettiin seuraavassa työpajassa.

Työpaja toteutettiin hieman eri tavalla. Lukemisen motivoijat pyysivät oppilaita lähettämään kirjailijalle kysymyksiä etukäteen opettajiensa kautta, ja jokaisen koulun auditoriossa järjestettiin yksi kirjailijavierailu. Lukemisen motivoijat toivat kirjailijan kirjat tapahtumaan, esittivät lasten kysymykset ja jakoivat luovan toiminnan materiaalit opettajille kirjailijan esityksen jälkeen. Sekä lukemisen motivoijat että kirjailija vierailivat luovissa työpajoissa.

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

Luovissa työpajoissa oppilaat rakensivat erilaisia kuvitteellisia eläimiä putkipuhdistimista ja kirjoittivat niistä kuvauksia. Työpaja osoittautui varsin tunnepitoiseksi, ja siinä käytiin syvällisiä keskusteluja esimerkiksi eläinsuojelusta. Työpajoja vieraileksaan lukemisen motivoija pystyi myös antamaan henkilökohtaisia lukusuosituksia. Työpaja oli todella sosiaalinen ja tunnepitoinen, ja se sisälsi paljon tietoa erilaisista asioista, kuten kirjailijan työstä.

4. Lukijan teatteri

Lukuteatterityöpaja perustui amerikkalaisiin lukuteatterimalleihin, joiden tavoitteena on tehdä lukemisesta sosiaalista toimintaa ja lisätä lukemisen sujuvuuden harjoittelua. Lisäksi se tekee lukemisen tulkinnasta näkyvää ja mahdollistaa laadukkaat tulkinnat. Lukuteatterityöpajassa käytettiin pääasiassa Reetta Niemelän tuottamaa lukuteatteritekstivalikoimaa.

Työpajassa ei edetty varsinaisiin lukuteatteriesityksiin, koska tilanne ei katsottu riittävän turvalliseksi esiintymisestä ujoille lapsille. Siksi lukemisen motivoijat jakoivat tekstit vuorosanoiksi, joita kukin lapsi vuorotellen esitti omalla äänellään. Tämä lähestymistapa osoittautui erittäin onnistuneeksi, ja lapset pitivät siitä. Työskentely tapahtui pareittain, mutta osa lapsista oli innostuneita esiintymään koko ryhmälle. Työpaja keskittyi erityisesti emotionaalisiin, kognitiivisiin ja sosiaalisiin pilareihin.

5. Juhla-työpaja

Työpaja oli ainoa, jonka lukemisen motivoijat toteuttivat hieman eri tavalla. Molempien tavoitteena oli tuoda työpajaan juhlava ilmapiiri ja edistää lukemiseen liittyviä positiivisia tunteita. Molemmissa työpajoissa oppilaat saivat tutustua heitä kiinnostaviin kirjoihin ja nauttia herkkuja kodikkaassa ympäristössä. Alkuperäinen suunnitelma oli antaa jokaiselle oppilaalle henkilökohtainen lukemislahja, mutta lukemisen motivoijilla ei ollut tähän riittäviä resursseja.

Jokainen työpaja alkoi lukemisen motivoijan empaattisella ääneenlukemisella ja siitä käynnistyneellä keskustelulla. Toinen lukemisen motivoija kannusti oppilaita osallistumaan yhteiseen keskusteluun ja jakamaan omia tarinoitaan lukemistaan tai kiinnostavista aiheista. Kolmas lukemisen motivoija toi huoneeseen kaksi lukemista seuraavaa koiraa ja tarjosi mahdollisuuden kirjasuosituksiin ja lukutilaisuuksiin koirien kanssa.

Sofinancira
Evropska unija

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

MoRe

Työpajat olivat hyvin sosiaalisia ja tunnepitoisia. Lisäksi työpajoissa keskusteltiin muista työpajoista. Oli merkittävää, että työpajan jälkeen oppilaat etsivät lukemisen motivoijan ja pyysivät henkilökohtaisia lukusuosituksia.

VII. Työpajojen arviointi

Mielestäni työpajat olivat erittäin onnistuneita. Yhteistyötä koulun kanssa voisi kuitenkin olla enemmän, esimerkiksi aikataulujen ja seurantatyön osalta. Monissa tilanteissa lukemisen motivoijat työskentelivät mukavuusalueensa ulkopuolella, mutta he sinnikkäästi jatkoivat ja kokivat menestystä. Oli tärkeää, että työpajat suunniteltiin yhdessä eikä niitä esitetty lukemisen motivoijille valmiina tuotteena.

VIII. Luettelo ehdotetuista työpajojen aktiviteeteista (mukaan lukien digitaaliset)

Työpajoissa käytettyjen aktiviteettien lisäksi jokaisen meistä tulisi myös laatia luettelo lisääktiviteeteista, jotta voimme tarjota lisää-/vaihtoehtoisia vaihtoehtoja. Joidenkin niistä tulisi sisältää ”digitaalinen ulottuvuus” – ymmärrettynä laajassa ja kattavassa merkityksessä. Mielestäni riittää, jos jokainen meistä tarjoaa 5 lisääktiviteettiä, joista 2 on digitaalisia, esim. 3 + 2. Kunkin näistä 5 aktiviteetista tulee sisältää:

Bookface-toiminta yhdistettynä Chatter Pix -sovellukseen.

Sopii kaiken ikäisille ja minkä tahansa kokoisille ryhmille.

Etsi kirjan kansia, joissa on kasvoja tai muita ruumiinosia, jotka voidaan kiinnittää omaan kehoon.

Tätä harjoitusta varten on parasta työskennellä kolmen hengen ryhmissä, sillä yksi henkilö poseeraa valokuvassa, toinen pitää kirjaa kirjasta ja kolmas ottaa valokuvan.

Valokuvan ottamisen jälkeen se voidaan siirtää Chatter Pix -sovellukseen, jossa kuvaan voidaan liittää äänitallenne.

Yksittäisen tarinan loppu -menetelmä ja digitaalinen tarinankerronta

Yksilöllinen tarinan loppu (ISE) tarkoittaa tekstin jatkon arvaamista. Tässä aktiviteetissa lukemisen motivoija valitsee tekstin ja lukee sen alun. Sen jälkeen oppilaat työskentelevät pienissä ryhmissä suunnitellakseen tarinan lopun. He kirjoittavat tarinan jatkon ja kuvittavat sen pptx-esityksessä. Lopuksi tarina luetaan pptx-esitykseen ja pptx-esitys ajoitetaan animaatioksi. Sopii kaikille lukutaitoisille oppilaille.

Kirjajono

Kirjajonoharjoituksessa oppilaat työskentelevät pienryhmissä tutustuakseen lukemisen motivoijan esittelemiin kirjoihin. Keskustelun perusteella he laativat kirjoista

Sofinancira
Evropska unija

kiinnostavuuden mukaisen järjestyksen. Harjoituksen lopussa järjestykset esitetään kaikille, ja niitä voidaan verrata, jos järjestyksiä on useita. On myös mahdollista keskustella kirjojen valintaperusteista. Sopii kaiken ikäisille oppilaille.

Hiljaiset kirjat

Hiljaiset kirjat ovat sanattomia kirjoja, joissa kuvitukset kertovat tarinan. Nämä kirjat sopivat kaikille, mutta toimivat erityisen hyvin monikielisissä ryhmissä. Hyvä tapa käyttää niitä on jakaa lapset pieniin ryhmiin ja pyytää heitä kertomaan ketjutarina kirjan sivujen perusteella. Sopii kaiken ikäisille oppilaille.

Vaihtoehtoinen juonikooste

Tämä aktiviteetti vaatii teippiä ja kirjan kansia. Tässä harjoituksessa oppilaat työskentelevät pienissä ryhmissä ja kehittävät täysin uuden kirjan kannen kirjan nimen perusteella. Uuden kirjan nimi luodaan teippaamalla sopiva määrä kirjaimia kirjan nimestä. Lisäksi keksitään uusi kirjan takakannen teksti, joka sopii uuteen nimeen. Haluttaessa tarina voidaan kuvittaa esimerkiksi vihreän näytön sovelluksella. Sopii 11-vuotiaille ja sitä vanhemmille oppilaille.

IX. Pohdinta lukuprofiileista ja lukupolkuista

Lukuprofiileja ei käytetty erikseen suomalaisissa työpajoissa, mutta lukemisen motivoijat olivat tietoisia lukijaprofiilien määrästä ryhmissä ja yrittivät ottaa tämän huomioon suunnittelussaan. Erityisesti vaiheessa, jossa he jo tunsivat oppilaat, he huomasivat, että joidenkin oppilaiden profilointi MORE-projektityökalulla voisi olla tehokasta. Toisaalta keskusteltiin paljon siitä, olisiko työkalu tehokkaampi, jos se sisältäisi esimerkiksi tietoa oppilaiden kielitaustasta, kiinnostuksen kohteista ja aiemmin lukemista kirjoista.

Lisäksi keskusteltiin siitä, että esimerkiksi tietosuojan näkökulmasta voisi olla tehokkaampaa, jos työkalua käyttäisi opettaja, joka sitten toimittaisi lukemisen motivoijalle työkalun perusteella kuvauksen ryhmänsä tarpeista.

Syyskuu 2025